

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

NOAH for dyrs rettigheter
Dronningensgate 13
0152 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

19/3895-

30. november 2019

Avgjørelse av klage på vedtak om lisensfelling av ulv i region 6 i 2019-2020

Klima- og miljødepartementet viser til klage fra NOAH 3. oktober 2019 over rovviltnemnda i region 6 sitt vedtak 3. september 2019 om kvote for lisensfelling av ulv i region 6 i 2019-2020.

Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemnda i region 6 sitt vedtak 3. september 2019 om lisenskvote for ulv i region 6. Ved avgjørelsen er det blant annet lagt vekt på at det ikke er fastsatt bestandsmål for ulv i region 6, og at det er ønskelig å begrense utbredelsen av ulv utenfor den fastsatte ulvesonen. Departementet legger også til grunn at den vedtatte kvoten på inntil 3 ulver ikke vil true bestandens overlevelse, og at det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger ut fra prinsippet om en arealdifferensiert rovviltforvaltning. Når det gjelder klagers anførsel om at rovviltnemndas vedtak ikke tilfredsstiller forvaltningslovens krav, vises vi til det nemnda selv har sagt i sin vurdering av klagen. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Saksgang

Rovviltnemnda i region 6 vedtok d3. september 2019 kvote for lisensfelling av ulv i region 6. Vedtaket ble påklagete av NOAH 3. oktober 2019. Rovviltnemnda behandlet klagen 24. oktober 2019 og opprettholdt sitt tidligere vedtak. Miljødirektoratet ga sin faglige tilråding 28. oktober 2019.

Klagers anførsler

Klager mener lisensfelling vil være skadelig for ulvebestandens overlevelse, og viser til at det ikke er noen regel om nulltoleranse for streifende ulv utenfor ulvesonen. De mener også lisensfelling er lite målrettet til å forebygge fremtidige skader av streifende ulv. De mener vedtaket strider mot nasjonal og internasjonal lov.

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 20
www.kld.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 882

Avdeling

Saksbehandler
Torkel Ramberg
22 24 58 50

Rovviltnemndas vedtak

Rovviltnemnda har i sitt vedtak redegjort for ulveaktivitet i regionen og til skader på sau og tamrein. Det er videre vist til bestandssituasjonen i Norge og i Skandinavia, og at det ikke er mål om ynglende ulv i noen del av regionen. Det er også vist til gjeldende regelverk for forvaltning av ulv i Norge. På denne bakgrunn vedtok nemnda en kvote på 3 ulv.

Miljødirektoratets faglige tilråding

Miljødirektoratet har gitt en felles faglig tilråding for de regioner som har vedtatt lisensfellingsskvote for ulv. Miljødirektoratet har i den faglige tilrådingen gjort rede for regelverket, bestandssituasjonen for ulv i Norge og i Skandinavia og for utviklingen i den norske ulvebestanden. Om bestandssituasjonen sier Miljødirektoratet:

"Siste endelige rapport om bestandsstatus av ulv i Skandinavia for vinteren 2018/2019 forelå 3. juni 2019. Det er registrert i alt 40 familiegrupper i Skandinavia, hvorav 6 helnorske og 6 familiegrupper i grenserevir. Det er videre registrert 28 revirmarkerende par, hvorav 5 i Norge og 5 i grenseoverskridende revir. I forhold til det totale antallet familiegrupper og revirmarkerende par i Skandinavia er dette andre året med nedgang i antallet registrerte familiegrupper og par. Bestandsrapporten angir at det er registrert 5 helnorske ynglinger og 6 ynglinger i grenserevir. Alle revir i Norge er registrert i tilknytning til norsk ulvesone. Det beregnede antall ynglinger i Norge blir 8 ynglinger inkludert grenserevir, noe som er over det nasjonalt fastsatte bestandsmålet. Til sammenligning ble det registrert 10,5 ynglinger i Norge registrerings sesongen 2017/2018, hvorav 8 var helnorske. Antallet helnorske revirmarkerende par og flokker har vært stabilt på 11 de siste fire årene, tilsvarende data inkludert grenserevir har også vært stabilt de tre siste årene med en økning på 0,5 siste året (se figur 1). Det ble registrert 104-107 individer av ulv i Norge registrerings sesongen 2018/2019, hvorav 64-66 ble registrert med helnorsk tilhold. Etter fordeling av de ulver som har tilhold på begge sider av riksgrensen er tallet 84-87 ulver som berører Norge. Dette inkluderer også enslige ulver utenfor kjente revir. Døde ulver i løpet av overvåkingsperioden er ikke trukket fra disse tallene. Bestanden er beregnet til ca. 380 ulver i Skandinavia, noe som er en reduksjon med 30 dyr i forhold til estimatet for 2017/2018. Det beregnede antallet fordeler seg med ca. 300 dyr i Sverige, inkludert halvparten av individer i grenserevir og de øvrige i Norge."

Videre sier Miljødirektoratet:

"Det er i perioden 1. april 2018 til 31. mars 2019 registrert 25 døde ulver i Norge, samt at en ulv ble påskutt og belastet kvote uten at dyret ble igjen funnet dødt. Av de 25 ble 14 felt under lisensfelling, og sju felt under skadefelling, to påkjørt, en skutt i nødverge og en død av ukjent årsak. I tilsvarende periode er det registrert 18 døde ulver i Sverige. Etter 1. april 2019 er det så langt registrert sju døde ulver i Norge og ni døde ulver i Sverige. De døde ulvene i Norge fordeler seg med tre felt på skadefelling, en felt på lisensfelling, en påkjørt, en felt i nødverge og en død av ukjent årsak."

I sin vurdering sier Miljødirektoratet blant annet:

"Vi legger til grunn at Norges del av den Skandinaviske ulvebestanden i dagens situasjon bør forvaltes slik at bestanden er i øvre del av det nasjonale intervallmålet på 4-6 årlige ynglinger. Dette fordi bestanden har utfordringer knyttet til innavl og illegal jakt.

Miljødirektoratet vurderer at den samlede kvoten som er vedtatt for lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen ikke er til hinder for å nå bestandsmålet etter endt lisensfelling og heller ikke truer bestandens overlevelse. Miljødirektoratet vurderer videre at det er sannsynlig at det fødes tilstrekkelig med valpekull i 2020 til å oppnå bestandsmålet etter endt lisensfelling 2019/2020. Dette gjelder også dersom vedtaket om felling av de tre aktuelle revirene innenfor ulvesonen effektueres. Negativ utvikling i den svenske bestanden medfører at svenske myndigheter ikke åpner for lisensfelling av ulv kommende vinter. Naturvårdsverket har gitt innspill i forkant av nemndene i region 4 og 5 sitt vedtak, om at de er negative til et

uttak av grensereviret Rømskog. Forvaltning av ulvebestanden på norsk side vil påvirke den svenske forvaltningen også ved uttak av helnorske flokker, men effekten av slike uttak vil være indirekte. Ved uttak av ulv fra grenserevir felles. Miljødirektoratet vil av den grunn anbefale at uttak av ulv fra grenserevirene avvortes til vi kommer i en situasjon der både norske og svenske myndigheter ser behov for en regulering av bestanden. Det vil etter vårt syn være svært uheldig om norsk forvaltning medfører at den svenske bestanden faller til et nivå under deres referanseverdi på 300 dyr. Miljødirektoratet vurderer at det, på bakgrunn av beregninger gjennomført av Skandulv, ikke kan utelukkes at effektivering av vedtatte kvoter i den norske delen av bestanden kan bringe den samlede skandinaviske ulvebestanden under anbefalt nivå. Det er sannsynlig at uttak i den norske delen av bestanden kan påvirke den svenske bestandsmåloppnåelsen negativt. Vi anser at departementet er nærmest til å gjøre en endelig vurdering av i hvilken utstrekning de ulike hensyn skal vektlegges i vurderingen av lisensfellingkvoten for ulv innenfor ulvesonen."

Når det gjelder felling utenfor ulvesonen sier Miljødirektoratet:

"Sekretariatet for rovviltnemnda i region 1, har i innstilling til vedtak foreslått en kvote på 3 ulver for region 1, og rovviltnemnda i region 1 har vedtatt lisensfelling av 3 ulver. Vedtaket er påklaget. Rovviltnemnda i region 2 har vedtatt lisensfelling av 3 ulver, som innstilt fra sekretariatet. Vedtaket er ikke påklaget. Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3, har i innstilling til vedtak foreslått en kvote på 3 ulv. Rovviltnemnda i region 3 har vedtatt lisensfelling av 5 ulv. Rovviltnemnda har i behandlingen av saken vist til at det ikke er mål om ynglinger av ulv i region 3. De begrunner økningen av kvoten fra 3 til 5 dyr med at ulvebestanden fremdeles er over bestandsmålet i Norge når det gjelder antall ynglinger. Vedtaket er påklaget. Sekretariatet for rovviltnemnda i region 4 og 5 har i innstilling til vedtak foreslått en kvote på 12 ulver for områdene utenfor ulvesonen og utenfor etablerte reviområder. Sekretariatet har foreslått at deler av Stor-Elvdal og Rendalen kommuner avsettes som en "buffersone" for å unngå felling av dyr fra Deisjøreviret. Rovviltnemnda i region 4 og 5 har vedtatt en kvote på 12 ulver utenfor ulvesonen, uten buffersone. Vedtaket er påklaget. Sekretariatet for rovviltnemnda i region 6, har i innstilling til vedtak foreslått en kvote på 3 ulver for region 6, og rovviltnemnda i region 6 har vedtatt lisensfelling av 3 ulver. Vedtaket er påklaget. I region 7 og 8 er det ikke fattet vedtak om lisensfelling av ulv. Rovviltnemndene i region 1 - 6 sine vedtak om kvote for lisensfelling av inntil 26 ulver utenfor ulvesonen er begrunnet med at tiltaket skal avverge alvorlig skade på husdyr og tamrein i de regionene/deler av regionene som ligger utenfor ulvesonen. Det er påvist (dokumentert og antatt) 221 sau, 3 tamrein og 1 hund drept eller skadet av ulv i områdene utenfor ulvesonen siden 1. april 2019. Skadene er i stor grad forårsaket av enslige ulver på vandring. Det er imidlertid registrert en mulig pardannelse i Rendalen kommune nå i høst, og det er også noe usikkerhet knyttet til om dyr fra familiegruppen i Deisjøreviret benytter areal utenfor sonen (det ble felt to ungdyr fra reviret under lisensfelling sist vinter). Ifølge overvåkingsrapporten fra forrige vinter var Deisjøreviret i sin helhet innenfor ulvesonen. Miljødirektoratet vurderer at den delen av den samlede lisensfellingkvoten som er gitt utenfor sonen hovedsakelig innretter seg mot enslige streifdyr av ulv. I forhold til spørsmålet om buffersone i grenseområdene til Deisjøreviret kan dette være hensiktsmessig. Men om slik buffersone vedtas, bør det etter direktoratets syn være adgang til felling også innenfor denne buffersonen i perioden der det er åpning for lisensfelling innenfor ulvesonen; 1. januar til 15. februar."

I tilleggsvurdering av 7. november 2019 skriver direktoratet følgende:

"Vi viser til e-post 5. november 2019 angående behov for oppklaring av faglig vurdering angående lisensfellingkvoter på ulv i Norge i 2019/2020.

1. Miljødirektoratet vurderer det som sannsynlig at det fødes tilstrekkelig med valpekull i 2020 til å oppnå det nasjonale bestandsmålet på 4-6 ynglinger etter endt lisensfelling

2019/2020, selv om den samlede kvoten som er vedtatt for lisensfelling av ulv utenfor og innenfor ulvesonen effektueres.

2. Miljødirektoratet vurderer at den samlede kvoten som er vedtatt for lisensfelling av ulv utenfor og innenfor ulvesonen ikke truer bestandens overlevelse.

Denne vurderingen bygger på noen forutsetninger; Innnavlsproblematikken er den største utfordringen i forvaltningen av den skandinaviske ulvebestanden, og påfyll av nye gener inn i bestanden ved etablering av immigranter fra den finsk-russiske bestanden vil ha svært stor betydning for bestandens langsiktige overlevelse. Uten innvandring må bestanden forvaltes på et vesentlig høyere nivå enn dagens samlede bestandsmål i Norge og Sverige, for å sikre overlevelsen.

Vedtatt kvote innenfor ulvesonen omfatter tre revir. Den praktiske gjennomføringen av lisensfelling kan likevel medføre at ulv fra tilgrensende naborevir blir felt selv om dette ikke er tilsiktet. Videre er antallet dyr som kan bli felt ved skadefelling i Sverige ukjent. Disse forholdene kan påvirke det totale uttaket i den skandinaviske bestanden, og forholdet til bestandens overlevelse.

Miljødirektoratet vurderer at det, på bakgrunn av beregninger gjennomført av Skandulv, ikke kan utelukkes at effektivering av vedtatte kvoter kan påvirke den svenske bestandsmåloppnåelsen negativt, og medføre at den svenske bestanden faller til et nivå under deres referanseverdi på 300 dyr."

Klima- og miljødepartementets vurdering

Saken er behandlet etter naturmangfoldloven (nml.) §§ 18 og 77 og rovviltforskriften §§ 3, 4, 7 og 10. Departementet legger, i henhold til nml. § 7, prinsippene i loven §§ 8-10 og § 12 til grunn som retningslinjer. Prinsippene i nml. § 11 anses ikke som relevante i denne saken fordi det ikke er aktuelt å stille fordyrende vilkår.

Også forvaltningsmålet for arter i nml. § 5 er trukket inn i skjønnsvurderingen. På rovviltfeltet må forvaltningsmålet etter nml. § 5 ses i sammenheng med de vedtatte bestandsmålene som Stortinget har fastsatt for de fire store rovdyrartene, og skal forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 376. Nml. § 5 og prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning er konkretisert i rovviltforskriften §§ 1, 3, 4 og 6 og de regionale forvaltningsplanene for rovvilt. De nasjonale bestandsmålene er videre fordelt på de åtte forvaltningsregionene for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. Det er ikke fastsatt bestandsmål for ulv i region 6.

I denne saken foreligger det tilstrekkelig kunnskap og føre-var-prinsippet i nml. § 9 får mindre betydning. Departementet anser også at kunnskapsgrunnlaget i hovedsak er basert på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, og at kravet i nml. § 8 dermed er oppfylt.

Vurdering av vilkåret om at uttaket må avverge skade

Departementet skal ta stilling til om man skal tillate uttak av ulv for å avverge skade på husdyr eller tamrein. Det følger av naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b at Kongen kan tillate uttak av vilt "for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom".

Naturmangfoldloven krever etter departementets vurdering at skadepotensialet er av et visst omfang og alvorlighetsgrad for at felling skal kunne tillates, jf. også Lovavdelingens uttalelse 15. desember 2016 der de skriver "...må det etter vår mening legges til grunn at loven oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje".

Bestemmelsen er utformet med sikte på å gjennomføre Bernkonvensjonen artikkel 9 nr. 1, jf. lovens forarbeider (Ot.prp. nr.52 (2008-2009)). Bestemmelsen må derfor tolkes på bakgrunn av konvensjonsbestemmelsens innhold. Også det generelle prinsippet om at norsk rett forutsettes å være i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser, tilsier en slik fortolkning. Artikkel 9 nr. 1 åpner for felling av vilt for å avverge "alvorlig skade" på bl.a. husdyr og tamrein, så fremt visse vilkår er tilfredsstillt. Ordet "alvorlig" innebærer krav til et visst omfang og en viss alvorlighetsgrad. Også konvensjonens verneformål trekker i retning av at det må være tale om fare for kvalifisert skade.

Som det fremgår av innstillingen til rovviltnemndas vedtak og av Miljødirektoratets faglige tilråding, er det streifende ulv som gjør skade på beitedyr i regionen. Det er registrert beitedyr tatt av ulv de senere årene, og departementet legger til grunn at det også i 2020 kan oppstå skade av et visst omfang på dersom ulv kommer inn i regionen, og at vilkåret i nml. § 18 første ledd bokstav b er oppfylt.

Departementet viser også til nml. § 14 første og annet ledd om avveining mot andre viktige samfunnsinteresser. Hensynet om å unngå eller begrense skade på husdyr er tillagt vekt i saken.

Vurdering av vilkåret om at formålet ikke må kunne nås på en annen tilfredsstillende måte
I tillegg er det et vilkår om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. nml. § 18 annet ledd. I vurderingen av vilkåret vil prinsippet om arealdifferensiert forvaltning, som er fastsatt bl.a. i rovviltforskriften § 1 og rovviltnemndas regionale forvaltningsplan, veie tungt. Av rovviltforliket 2011 framgår det at soneinndelingen må forvaltes tydelig, noe som blant annet innebærer at beitenæring skal tilpasses rovvilt i de områder der rovvilt har prioritet, mens det i prioriterte beiteområder skal gjøres raske uttak av rovvilt som gjør skade på beitedyr. I dag reguleres bestanden av ulv i Norge hovedsakelig gjennom lisensfelling.

Rovviltpolitikken er bygget opp om prinsippet om geografisk differensiert forvaltning, og Stortinget har vedtatt at soneinndelingen skal forvaltes tydelig. Dette setter klare grenser for hvor store ressurser som skal settes inn og i hvor stor grad tilpassing av beitenæring skal avkrefes av beitenæringene utenfor ulvesonen. Innenfor ulvesonen og området prioritert til andre rovviltarter stilles større krav om tilpassing av beitenæringene til en fast forekomst av rovvilt.

Tiltak som innebærer tilpassing av beitenæringene, som inngjerding av beitedyr, grunnet forekomst av ulv i de aktuelle områdene som omhandles i dette vedtaket, er noe departementet på denne bakgrunn ikke finner å være en annen tilfredsstillende løsning. Det vises i denne sammenheng også til at enkeltulver som opptrer utenfor ulvesonen og utenfor etablerte revir har stort vandringspotensial og uforutsigbart vandringsmønster. Det vil derfor være vanskelig å forutse på en tilfredsstillende måte i hvilke områder det skal gjøres tilpassing av beitenæringene før skadesituasjonene oppstår. Dette innebærer igjen at slike tiltak kan bli lite målrettet og kostnadseffektivt.

Andre tiltak rettet mot ulvene kan i særskilte tilfeller være et alternativ. Dette gjelder først og fremst tilfeller der det påvises genetisk verdifulle ulver utenfor ulvesonen. Radiomerking for nærmere å følge slike ulvers bevegelser og eventuelt senere flytting til områder innenfor ulvesonen eller til Sverige, er aktuelle alternative tiltak som vurderes fortløpende. Både radiomerking og flytting av ulver er imidlertid ressurskrevende tiltak som vurderes lite egnet for alle ulver som beveger seg utenfor ulvesonen. Dette har også dyrevelferdsmessige sider fordi slik menneskelig håndtering alltid vil innebære en viss belastning for det enkelte individ.

Departementet mener det ikke foreligger andre tilfredsstillende løsninger enn å vedta lisensfellingskvote på ulv i region 6 og anser dermed vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte som oppfylt.

Bestandsmålet

I tillegg til lovens vilkår om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse, se omtale under, vurderer departementet om det med et slikt uttak er sannsynlig at bestandsmålet for ulv vil nås neste år. Bestandsmålet for ulv er fastsatt av Stortinget og fremgår av rovviltforskriften § 3 første ledd. Dette målet er et annet vurderingstema enn spørsmålet om bestandens overlevelse, jf. omtale under.

Det følger av § 3 at det skal være 4-6 årlige ynglinger av ulv. Tre av disse skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Miljødirektoratet uttaler i faglig tilrådning datert 28. oktober 2019 at ulvebestanden i dagens situasjon bør forvaltes slik at bestanden er i øvre del av intervallmålet på 4-6 årlige ynglinger. Dette fordi bestanden er preget av innavl og det er utfordringer knyttet til illegal jakt. Påfyll av nye gener inn i bestanden ved etablering av immigranter fra den finsk-russiske bestanden har stor betydning for den skandinaviske bestandens overlevelse i et langsiktig perspektiv. Departementet er enig i dette.

Det følger av kommentarene til rovviltforskriften § 7 andre ledd at ved vurdering av felling eller jakt skal rovviltnemndene gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle det nasjonalt fastsatte bestandsmålet i regionen.

Miljødirektoratet mener videre en lisensfellingskvote på inntil 26 ulver utenfor ulvesonen i de regionene som har vedtatt lisensfellingskvote, ikke er til hinder for å nå bestandsmålet etter endt lisensfelling.

Departementet legger i likhet med Miljødirektoratet til grunn at den samlede lisensfellingskvoten utenfor ulvesonen i hovedsak retter seg mot enslige streifdyr av ulv, og hvor uttaket i svært liten grad påvirker bestandsoppnåelse.

Gynsam bevaringsstatus

Departementet viser til beskrivelsen av bestanden, jf. Miljødirektoratets tilrådning. Den svenske regjeringen ga Naturvårdsverket i april 2015 et oppdrag om å utrede hva som kreves for at den svenske ulvepopulasjonen skal ha gunstig bevaringsstatus i henhold til EUs arts- og habitatsdirektiv. Utredningen er nærmere omtalt i Meld. St. 21 (2015-2016) *Ulv i norsk natur*.

Departementet mener at krav om «*gunstig bevaringsstatus*» i henhold til EUs arts- og habitatdirektiv gir et beskyttelsesnivå som er strengere enn naturmangfoldlovens krav om at «*uttak ikke truer bestandens overlevelse*» og det tilsvarende kravet etter Bernkonvensjonen artikkel 9 nr. 1 om at «*unntaket ikke vil være skadelig for vedkommende bestands overlevelse*». Vilkåret i direktivene om «*gunstig bevaringsstatus*» og vilkårene som gjelder «bestandens overlevelse» har ulik ordlyd og forhistorie, og det er etter departementets syn naturlig å tolke dem noe ulikt. Et uttak som ikke reduserer bestanden mer enn at den fortsatt anses å ha «*gunstig bevaringsstatus*» vil etter departementets syn ikke true bestandens overlevelse. Også et uttak som innebærer en bestandsreduksjon ut over dette, vil kunne være i overensstemmelse med naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen.

Miljødirektoratet vurderer at det ikke kan utelukkes at et slikt samlet uttak kan bringe den samlede skandinaviske ulvebestanden under "anbefalt nivå". Departementet bemerker at

dette "anbefalte nivå" knytter seg til et mål om at bestanden skal ha gunstig bevaringsstatus, og at bestanden kan bringes under dette nivået uten at bestandens overlevelse trues.

Vurdering av vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse

Etter naturmangfoldloven § 18 andre ledd fremgår det at vedtak etter bestemmelsens første ledd bokstav a til f bare kan treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse.

Vilkåret om at uttaket "Ikke truer bestandens overlevelse" knytter seg til den sør-skandinaviske ulvebestanden. Dette følger av lovens forarbeider, jf. Ot.prp. nr.52 (2008-2009) s. 130 2. spalte, annet hele avsnitt, der det heter: *"I de tilfeller hele bestander av en art befinner seg i Norge er Norge fullt ut forpliktet til å sikre denne bestandens overlevelse. Dette stiller seg imidlertid annerledes der en bestand befinner seg både i Norge og i ett eller flere andre land. I disse tilfellene skal ikke «bestandens overlevelse» vurderes bare ut fra de individer som befinner seg i Norge, men ut fra bestandens samlede utbredelse."* Dette er også lagt til grunn i dom i Borgarting lagmannsrett avsagt 16. januar 2008 der det fremgår at vurderingen av bestandens overlevelse må ta utgangspunkt i den skandinaviske bestanden.

Miljødirektoratet har i sin faglige tilråding sagt at de vurderer at den samlede kvoten som er vedtatt for lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen ikke truer bestandens overlevelse.

Når det gjelder effekten av påvirkninger, jf. nml. § 10, foreligger det statusrapporter og annen vitenskapelig kunnskap som medfører at vi har betydelig kunnskap om den samlede belastningen artene utsettes for, blant annet genetikk. Ut over enkelte påkjørsler og tilfeller av sykdom skjer avgangen av ulv gjennom lisensfelling og skadefelling. Ulovlig avlaving utgjør også en del av dødeligheten for ulv i Skandinavia.

Den sør-skandinaviske ulvebestanden har hatt en kraftig vekst i perioden fra arten var nærmest utryddet og frem til i dag. Den første ynglingen i nyere tid fant sted i 1983, og i dag er bestanden estimert til 380 ulver i Skandinavia, noe som er en reduksjon med 30 dyr i forhold til estimatet for 2017/2018.

Ulven er fredet i Norge og er klassifisert som kritisk truet på Norsk rødliste for arter 2015. Det innebærer at arten har ekstremt høy risiko for utdøing. Når det gjelder bestandssituasjonen for ulv, har departementet i sin behandling av saken lagt til grunn informasjon fra siste endelige rapport om bestandssituasjonen i Skandinavia for vinteren 2018/2019 som forelå 3. juni 2019. Som det fremgår av Miljødirektoratets faglige tilråding, viser rapporten:

"Det er registrert i alt 40 familiegrupper i Skandinavia, hvorav 6 helnorske og 6 familiegrupper i grenserevir. Det er videre registrert 28 revirmarkerende par, hvorav 5 i Norge og 5 i grenseoverskridende revir. I forhold til det totale antallet familiegrupper og revirmarkerende par i Skandinavia er dette andre året med nedgang i antallet registrerte familiegrupper og par. Bestandsrapporten angir at det er registrert 5 helnorske ynglinger og 6 ynglinger i grenserevir. Alle revir i Norge er registrert i tilknytning til norsk ulvesone. Det beregnede antall ynglinger i Norge blir 8 ynglinger inkludert grenserevir, noe som er over det nasjonalt fastsatte bestandsmålet. Til sammenligning ble det registrert 10,5 ynglinger i Norge registreringssesongen 2017/2018, hvorav 8 var helnorske. Antallet helnorske revirmarkerende par og flokker har vært stabilt på 11 de siste fire årene, tilsvarende data inkludert grenserevir har også vært stabilt de tre siste årene med en økning på 0,5 siste året (se figur 1). Det ble registrert 104-107 individer av ulv i Norge registreringssesongen 2018/2019, hvorav 64-66 ble registrert med helnorsk tilhold. Etter fordeling av de ulver som har tilhold på begge sider av riksgrensen er tallet 84-87 ulver som berører Norge. Dette inkluderer også enslige ulver utenfor kjente revir. Døde ulver i løpet av overvåkingsperioden er ikke trukket fra disse tallene. Bestanden er beregnet til ca. 380 ulver i Skandinavia, noe som er en reduksjon med 30 dyr i forhold til estimatet for 2017/2018. Det beregnede antallet

fordeler seg med ca. 300 dyr i Sverige, inkludert halvparten av individer i grenserevir og de øvrige i Norge. Det er i perioden 1. april 2018 til 31. mars 2019 registrert 25 døde ulver i Norge, samt at en ulv ble påskutt og belastet kvote uten at dyret ble igjenfunnet dødt. Av de 25 ble 14 felt under lisensfelling, og sju felt under skadefelling, to påkjørt, en skutt i nødverge og en død av ukjent årsak. I tilsvarende periode er det registrert 18 døde ulver i Sverige. Etter 1. april 2019 er det så langt registrert sju døde ulver i Norge og ni døde ulver i Sverige. De døde ulvene i Norge fordeler seg med tre felt på skadefelling, en felt på lisensfelling, en påkjørt, en felt i nødverge og en død av ukjent årsak."

Departementet vurderer det slik at uttaket ikke vil true bestandens overlevelse, jf. naturmangfoldloven § 18 annet ledd.

Norge har felles retningslinjer med Sverige om forvaltning av genetisk verdifulle ulver som er lagt til grunn i norsk ulveforvaltning. Innvandret ulv fra den finsk-russiske populasjonen og deres førstegenerasjons avkom skal så langt det er mulig unntas fra skadefelling og lisensfelling.

Beregninger viser at minst en immigrant hver 5-års periode trengs for å opprettholde og bedre innavlsgraden i den sør-skandinaviske bestanden. Ved mistanke om tilstedeværelse av genetisk verdifulle ulver under lisensfellingsperioden, kan departementet stanse lisensfellingen eller vurdere andre tiltak for å forhindre at slike ulver blir felt.

Konklusjon

Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemnda i region 6 sitt vedtak 3. september 2019 om lisenskvote for ulv i region 6. Ved avgjørelsen er det blant annet lagt vekt på at det ikke er fastsatt bestandsmål for ulv i region 6, og at det er ønskelig å begrense utbredelsen av ulv utenfor den fastsatte ulvesonen. Departementet legger også til grunn at den vedtatte kvoten på inntil 3 ulver ikke vil true bestandens overlevelse, og at det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger ut fra prinsippet om en arealdifferensiert rovviltforvaltning. Når det gjelder klagers anførsel om at rovviltnemndas vedtak ikke tilfredsstiller forvaltningslovens krav, vises vi til det nemnda selv har sagt i sin vurdering av klagen. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Torkel Ramberg
spesialrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi
Fylkesmannen i Trøndelag
Miljødirektoratet
Rovviltnemnda i region 6